

(ร่าง) เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรใหม่ ระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565

เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2565 คณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษา (กมอ.) ได้เห็นชอบ ร่าง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับ อนุปริญญา ปริญญาตรี และ บัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565” ตามกฎกระทรวงมาตรฐานอุดมศึกษา 2565 โดยจะประกาศใช้ภายใน 27 กันยายน 2565

เพื่อให้สอดคล้อง กับ ปรัชญาอุดมศึกษาไทยและระบบอุดมศึกษาใหม่ ด้านการสร้างบัณฑิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ และ นโยบายของ รมว.อว. ศ(พิเศษ).ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ในการพัฒนาอุดมศึกษาไทย เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรนี้ จะส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพกำลังคนของประเทศให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) การจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างทันที่ และ การให้ความเป็นอิสระแก่สถาบันอุดมศึกษาในการบริหารจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

สาระสำคัญของเกณฑ์มาตรฐานใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจาก เกณฑ์มาตรฐานหลัก ปี 2558 มีดังนี้

1. อาจารย์ประจำ อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ไม่จำเป็นต้องเป็น บุคลากรสายวิชาการ (อาจารย์ ผศ. รศ. ศ.) ของสถาบันอุดมศึกษานั้นเท่านั้น
 - ในทุกระดับการศึกษา (อนุปริญญา ปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา) สถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดตำแหน่งเทียบเคียงอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ เป็นอาจารย์ประจำได้ เช่น นักวิจัย หรือตำแหน่งเชี่ยวชาญภายในสถาบันอุดมศึกษา สามารถเทียบเคียงตำแหน่งและเป็นอาจารย์ประจำ รวมถึงอาจารย์ประจำหลักสูตร หรือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้หากมีคุณสมบัติตามที่กำหนด
 - ในทุกระดับการศึกษา (อนุปริญญา ปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา) สถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดองค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน มาร่วมผลิตบัณฑิตได้ บุคลากรในองค์กรที่สถาบันอุดมศึกษา เห็นชอบในการร่วมผลิตนั้น สามารถที่จะเป็นอาจารย์ประจำ รวมถึงอาจารย์ประจำหลักสูตร หรือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้หากมีคุณสมบัติตามที่กำหนด (ยกตัวอย่างเช่น หากสถาบันอุดมศึกษาหนึ่ง ต้องการจัดทำหลักสูตรร่วมกับ สถาบันวิจัย องค์กร ศาสนา วัฒนธรรม หรือ บริษัทเอกชน และสถาบันอุดมศึกษานั้นเห็นชอบ นักวิจัยในสถาบันวิจัย ผู้พิพากษา หรือ บุคลากรของบริษัทเอกชน สามารถเป็นอาจารย์ประจำรวมถึง อาจารย์ประจำหลักสูตร หรือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ในหลักสูตรที่ร่วมผลิตได้หากมีคุณสมบัติตามที่

กำหนด หรือ ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ตกลงร่วมกันในการผลิตบัณฑิตในบางหลักสูตร สถาบันอุดมศึกษานั้นสามารถใช้หลักสูตรนั้นร่วมกัน และอาจารย์ประจำหลักสูตรก็สามารถมาจากหลายๆสถาบันอุดมศึกษาได้)

เกณฑ์มาตรฐานใหม่ในประเด็นนี้ จะช่วยให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรที่มีความสามารถ ในสาขาต่างๆทั้งจากภายในและภายนอกสถาบันอุดมศึกษาเข้ามาร่วมในการผลิตบัณฑิตมากขึ้น ทั้งยังส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ สามารถร่วมมือกัน เพื่อจัดทำหลักสูตรร่วมกันเป็นหลักสูตรเดียว และใช้ทรัพยากรในการเรียนการสอนการวิจัยร่วมกันและมีมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงลดปัญหาการมีจำนวนอาจารย์ประจำและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรไม่เพียงพอ เป็นต้น

2. สภาสถาบันอุดมศึกษา สามารถกำหนดคุณวุฒิที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาของหลักสูตรได้ หากคุณวุฒินั้นสามารถส่งเสริมให้การเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาวิชานั้นบรรลุผลการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ตามที่กำหนดในหลักสูตร (ในแนวทางบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร 2558 คุณวุฒิที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาของหลักสูตรให้อ้างอิงจากกลุ่มสาขาวิชาเดียวกันในตารางของ ISCED เท่านั้น แต่ในเกณฑ์ใหม่นี้จะเปิดกว้างไม่กำหนดเรื่องนี้ไว้ โดยให้อยู่ในดุลพินิจของสภาสถาบันอุดมศึกษา)

เกณฑ์มาตรฐานใหม่ในประเด็นนี้ จะช่วยให้หลักสูตรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิทยาการสมัยใหม่ที่อาศัยองค์ความรู้หลากหลาย และอาจจะไม่มีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่มีคุณวุฒิตรงเนื่องจากเป็นสาขาใหม่ สามารถเกิดขึ้นได้ง่าย โดยใช้อาจารย์มีคุณวุฒิที่สัมพันธ์ตามดุลพินิจของสภาสถาบันอุดมศึกษา

3. คุณสมบัติของ อาจารย์พิเศษ เปิดกว้างมากขึ้น โดยคุณสมบัติสามารถขึ้นกับความรู้และประสบการณ์เป็นที่ยอมรับซึ่งตรงหรือสัมพันธ์กับวิชาที่สอน โดยผ่านความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ไม่กำหนดวุฒิการศึกษาเหมือนที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปี 2558 นอกจากนี้อาจารย์พิเศษสามารถมีชั่วโมงการสอนไม่จำกัด (เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร 2558 กำหนดไว้ต้องมีชั่วโมงสอนไม่เกิน 50% ของรายวิชา) โดยมีอาจารย์ประจำร่วมรับผิดชอบกระบวนการเรียนการสอนและพัฒนานักศึกษาตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอนรายวิชานั้นๆด้วย

เกณฑ์มาตรฐานใหม่ในประเด็นนี้ จะช่วยให้ สามารถใช้ศักยภาพของผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก สถาบันอุดมศึกษามาช่วยในการเรียน การสอนและผลิตบัณฑิตได้อย่างเต็มที่

4. วิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตรอนุปริญญา และปริญญาตรี ลดลงจาก 30 หน่วยกิต (ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร 2558) เหลือ 24 หน่วยกิต และเปิดกว้างให้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถออกแบบรายวิชาศึกษาทั่วไปได้เอง โดยจะมุ่งเน้นในการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะที่จำเป็นในปัจจุบันและอนาคต อาทิเช่น Digital Literacy Entrepreneurial Skill หรือ Soft skills ในด้านต่างๆ เป็นต้น

เกณฑ์มาตรฐานใหม่ในประเด็นนี้ จะช่วยให้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถออกแบบเพื่อส่งเสริมการพัฒนา ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

5. สภาสถาบันอุดมศึกษา สามารถให้ความเห็นชอบ ในการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ได้โดยไม่ต้องแจ้ง กมอ. (เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร 2558 กรณีเช่นนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจาก กมอ.) โดยที่ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกนั้นไม่จำเป็นต้องมี คุณวุฒิหรือผลงานทางวิชาการ แต่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงเป็นที่ยอมรับซึ่งตรงหรือสัมพันธ์ กับหัวข้อวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ
6. นักวิจัยประจำ ในสถาบันอุดมศึกษา (ไม่ได้เป็นตำแหน่ง อาจารย์ ผศ. รศ. ศ.) สามารถเป็นอาจารย์ที่ ปรึกษาร่วมและอาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ได้
7. ผลงานที่ใช้เพื่อสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จะไม่จำกัดเฉพาะผลงาน ตีพิมพ์เท่านั้นเหมือนเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ปี 2558 แต่สามารถใช้ผลงานนวัตกรรม สิทธิบัตร หรือ ผลงานสร้างสรรค์มาทดแทนได้ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการสร้างผลงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการ พัฒนาประเทศที่เป็นรูปธรรม

เกณฑ์มาตรฐานใหม่ในประเด็นข้อ 5-7 นี้ จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ การพัฒนาบัณฑิตศึกษามีความยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความหลากหลายและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการสร้าง ผลงานวิชาการที่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง นอกเหนือจากการสร้างองค์ความรู้เพื่อการตีพิมพ์เท่านั้น

8. สถานสถาบันอุดมศึกษา สามารถกำหนดระบบการประกันคุณภาพหลักสูตรที่เหมาะสมได้ (ไม่ได้กำหนดด้าน องค์ประกอบในการประกันคุณภาพ เช่น เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ปี 2558)

9. สถานสถาบันอุดมศึกษา สามารถออกแบบระบบการจัดการศึกษา ที่เหมาะสมได้ อาทิเช่น ภาคการศึกษา การจัดการศึกษาเป็นชุดวิชา (Module) ระยะเวลาการศึกษา และเกณฑ์การจบการศึกษา เป็นต้น

เกณฑ์มาตรฐานใหม่ในข้อ 8-9 นี้ ให้สถานอุดมศึกษาสามารถกำหนดระบบการประกันคุณภาพหลักสูตร การจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบทและวัตถุประสงค์ ของแต่ละสถานอุดมศึกษา รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต